

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

وضعیت استفاده بخش خصوصی از تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی

یکی از وظایف مشخص شده برای صندوق توسعه ملی، اعطای تسهیلات به بخش‌های خصوصی تعاونی و بنگاه‌های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه سرمایه‌گذاری‌های دارای توجیه فنی مالی و اقتصادی است. در این مطلب وضعیت تسهیلات ارزی اختصاص یافته توسط صندوق توسعه ملی به تفکیک مالکیتی و بخش‌های اقتصادی طی سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۵ و نه ماهه ۱۳۹۶ و همچنین وضعیت استان تهران در برخورداری از این منابع بررسی شده است.

صندوق توسعه ملی

وفق ماده ۶۱ قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور که جزئی از اساسنامه این صندوق محسوب می گردد، اهداف تشکیل صندوق توسعه ملی به صورت تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فرآورده های نفتی با ثروت های ماندگار مولد و سرمایه های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل های آینده از منابع نفت و گاز و فرآورده های نفتی، تعریف شده است. همچنین در بند خ اساسنامه، مصارف این صندوق در قالب موارد ذیل، تعیین شده است:

۱. اعطای تسهیلات به بخش های خصوصی تعاونی و بنگاه های اقتصادی متعلق به مؤسسات عمومی غیردولتی برای تولید و توسعه سرمایه گذاری های دارای توجیه فنی مالی و اقتصادی؛
۲. اعطای تسهیلات صادرات خدمات فنی و مهندسی به شرکت های خصوصی و تعاونی ایرانی که در مناقصه های خارجی برنده می شوند از طریق منابع خود یا تسهیلات اتحادیه ای (سندیکایی)؛
۳. اعطای تسهیلات خرید به طرف های خریدار کالا و خدمات ایرانی در بازارهای هدف صادراتی کشور؛
۴. سرمایه گذاری در بازارهای پولی و مالی خارجی؛
۵. اعطای تسهیلات به سرمایه گذاران خارجی با در نظر گرفتن شرایط رقابتی و بازدهی مناسب اقتصادی به منظور جلب و حمایت از سرمایه گذاری در ایران با رعایت اصل ۸۱ قانون اساسی می باشد؛
۶. تأمین هزینه های صندوق.

گزارش عملکرد تسهیلات ارزی صندوق تا پایان آذر ۱۳۹۶

طبق گزارش تجمیعی عملکرد تسهیلات ارزی از محل منابع صندوق توسعه ملی از ابتدای تاسیس تا پایان آذر ۱۳۹۶، در مجموع کل تسهیلات ارزی پذیرش شده تا انتهای آذر ماه سال ۱۳۹۶ حدود ۳۶.۳ میلیارد دلار بوده است؛ از این مقدار تقاضا، معادل ۳۴.۵ میلیارد دلار به مرحله تخصیص ارز (صدور مسدودی بانک مرکزی) رسیده است، و از مجموع تسهیلات ارزی مسدود شده معادل ۱۹.۸ میلیارد دلار به بخش خصوصی، معادل ۱۰۱ میلیون دلار به طرح های بخش تعاون و معادل ۱۴.۵ میلیارد دلار به طرح های بنگاه های وابسته به نهادهای عمومی غیردولتی اختصاص یافته است (جدول ۱).

جدول ۱- عملکرد تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی به تفکیک نوع مالکیت تا پایان آذر ۱۳۹۶

مبلغ؛ میلیون ریال - سهم؛ درصد

پرداخت شده				مسدود شده				نوع مالکیت
سهم	تعداد	سهم	مبلغ	سهم	تعداد	سهم	مبلغ	
۸۳.۴	۲۰۶	۵۸.۲	۷۸۰۹	۸۳.۴	۲۴۷	۵۷.۶	۱۹,۸۶۴	خصوصی
۱۱.۳	۲۸	۴۱.۳	۵۵۴۸	۱۱.۸	۳۵	۴۲.۱	۱۴,۵۰۴	وابسته به نهادهای عمومی غیر دولتی
۵.۳	۱۳	۰.۵	۷۰	۴.۷	۱۴	۰.۳	۱۰۱	تعاونی
۱۰۰	۲۴۷	۱۰۰	۱۳,۴۲۷	۱۰۰	۲۹۶	۱۰۰	۳۴,۴۶۹	جمع

منبع: صندوق توسعه ملی

از ۳۴.۴۷ میلیارد دلار مبلغ تسهیلات ارزی مسدود شده تا پایان آذر ۱۳۹۶، حدود ۱۶.۸ میلیارد دلار به طرح های بالادستی نفت و گاز اختصاص یافته که نزدیک به ۱۰ میلیارد دلار از آن در اختیار بنگاه های وابسته به نهادهای عمومی غیر دولتی و مابقی ۶.۸ میلیارد دلار به بخش خصوصی تخصیص یافته است (جدول ۲).

تفکیک تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی بر حسب بخش های اقتصادی نشان می دهد که به استثنای بخش بالادستی نفت و گاز، در سایر بخش ها، بخش خصوصی در دریافت تسهیلات ارزی در مقایسه با بخش عمومی غیر دولتی برتری دارد.

جدول ۲- عملکرد تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی به تفکیک بخش اقتصادی تا پایان آذر ۱۳۹۶
مبلغ؛ میلیون دلار

جمع کل		وابسته به نهادهای عمومی غیر دولتی		تعاونی		خصوصی		نوع مالکیت/بخش اقتصادی
تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	
۱۱	۱۶,۷۷۵	۷	۹,۹۴۵	۰	۰	۴	۶,۸۳۰	نفت و گاز(بالادستی)
۳	۳۱۶	۰	۰	۰	۰	۳	۳۱۶	نفت و گاز (پایین دستی)
۴	۳,۷۰۶	۲	۱,۴۱۱	۰	۰	۲	۲,۲۹۶	پالایشگاه
۴۱	۴,۴۵۰	۶	۱,۳۲۱	۳	۱۷	۳۲	۳,۱۱۳	نیروگاه
۱۰	۲,۸۸۳	۱	۲۸۹	۰	۰	۹	۲,۵۹۴	پتروشیمی(بالادستی)
۴	۳۰۰	۳	۲۹۹	۰	۰	۱	۲	حمل و نقل
۱۴۳	۲,۲۹۵	۹	۲۹۵	۶	۳۹	۱۲۸	۱,۹۶۰	صنعت و معدن
۳۱	۲,۲۹۵	۶	۶۱۰	۳	۳۶	۲۲	۱,۶۴۹	فولادی
۳۰	۳۳۷	۰	۰	۲	۹	۲۸	۳۲۸	سیمان، کاشی، سنگ و ...
۱۹	۱,۱۱۱	۱	۳۳۴	۰	۰	۱۸	۷۷۷	سایر
۲۹۶	۳۴,۴۶۹	۳۵	۱۴,۵۰۴	۱۴	۱۰۱	۲۴۷	۱۹,۸۶۴	جمع

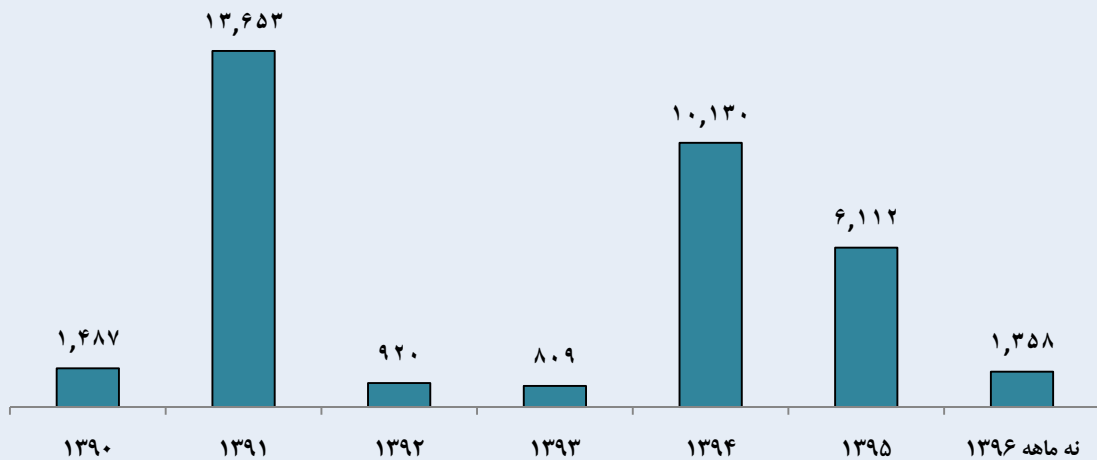
منبع: صندوق توسعه ملی

روند تغییر ارقام مسدودی تسهیلات ارزی از سال ۱۳۹۰ تا پایان آذر ۱۳۹۶، در نمودار ۱ نشان داده شده است. بیشترین مبالغ مسدودی مربوط به دو سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۴ بوده که در مجموع ۶۹ درصد از کل مبلغ تسهیلات ارزی مسدود شده طی این سالها را در بر می گیرد. طی نه ماهه ۱۳۹۶ مبلغ تسهیلات ارزی مسدود شده برابر با ۱.۳ میلیارد دلار بوده است.

تفکیک مبالغ ارزی مسدودی طی سالهای گذشته در جدول ۳ ارائه شده است. بالاترین مبالغ مسدودی مربوط به نه ماهه ۱۳۹۶ به ترتیب مربوط به بخش نفت و گاز (بالادستی)، نیروگاه و صنعت و معدن، است.

نمودار ۱- مبالغ تسهیلات ارزی مسدود شده از سال ۱۳۹۰ تا پایان آذر ۱۳۹۶ - میلیون دلار

منبع: صندوق توسعه ملی

جدول ۳- عملکرد تسهیلات ارزی مسدودی صندوق توسعه ملی به تفکیک بخش اقتصادی طی سالهای ۹۵-۱۳۹۰ و نه ماهه ۱۳۹۶

سهم از جمع کل - درصد	سهم در نه ماهه ۱۳۹۶ - درصد	مسدودی به تفکیک سال - میلیون ریال								زیر بخش اقتصادی / سال
		جمع کل	نه ماهه ۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۴۸.۷	۴۰.۱	۱۶,۷۷۵	۵۴۵	۰	۷,۵۸۵	۰	۳۴۵	۸,۳۰۰	۰	نفت و گاز (بالادستی)
۰.۹	۰	۳۱۶	۰	۱۳۵	۱۲۱	۰	۶۰	۰	۰	نفت و گاز (پایین دستی)
۱۰.۸	۰	۳,۷۰۶	۰	۲,۲۹۶	۱,۴۱۱	۰	۰	۰	۰	پالایشگاه
۱۲.۹	۲۹.۵	۴,۴۵۰	۴۰۰	۱,۹۳۲	۲۸۲	۱۲۰	۱۸	۱,۶۷۸	۲۰	نیروگاه
۸.۴	۰	۲,۸۸۳	۰	۲۲۱	۲۵۳	۰	۴۳۹	۱,۸۴۳	۱۳۷	پتروشیمی (بالادستی)
۰.۹	۰	۳۰۰	۰	۰	۰	۶۳	۰	۲۳۶	۲	حمل و نقل
۶.۷	۱۲.۷	۲,۲۹۵	۱۷۲	۴۶۹	۷۱	۶۸	۴۵	۵۵۴	۹۱۶	صنعت و معدن
۶.۷	۵.۴	۲,۲۹۵	۷۴	۶۰۴	۵۲	۵۳۳	۰	۷۷۹	۲۵۴	فولادی
۱.۰	۱.۳	۳۳۷	۱۷	۱۲	۱۷	۲۵	۱۲	۱۳۴	۱۲۰	سیمان، کاشی، سنگ و ...
۳.۲	۱۱.۰	۱,۱۱۱	۱۵۰	۴۴۵	۳۳۸	۰	۱۱	۱۲۹	۳۹	سایر
۱۰۰	۱۰۰	۳۴,۴۶۹	۱,۳۵۸	۶,۱۱۲	۱۰,۱۳۰	۸۰۹	۹۲۰	۱۳,۶۵۳	۱,۴۸۷	جمع

منبع: صندوق توسعه ملی

شایان ذکر است علاوه بر تسهیلات تخصیص یافته از طریق قراردادهای عاملیت، معادل ۱۱ میلیارد دلار هم برای اعطای تسهیلات جهت اجرای طرح های ملی مربوط به حوزه آب، خاک و کشاورزی اختصاص یافته است. تا تاریخ ۱۳۹۶/۹/۳۰ مبالغ مسدودی مربوط به طرح های مزبور عبارتند از:

- ۸ میلیارد دلار برای طرح های مهار و تنظیم آب های کشور
- ۱.۵ میلیارد دلار برای طرح های احیاء و توسعه اراضی کشاورزی استان های خوزستان و ایلام
- ۰.۵ میلیارد دلار برای طرح های انتقال آب به اراضی سیستان
- ۰.۵ میلیارد دلار برای طرح های آبیاری تحت فشار
- ۰.۵ میلیارد دلار برای طرح های آبرسانی به روستاها

وضعیت برخورداری استان تهران از تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی

مقایسه استانی تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی حاکی از این است که از کل ۳۲۵ طرح با مجموع ارزشی ۳۶.۲ میلیارد دلار واصل شده طی بازه از ابتدای تشکیل صندوق تا پایان آذر ۱۳۹۶، فقط ۱۱ طرح به ارزش ۳۴۴ میلیون دلار مربوط به استان تهران بوده است که برای ۱۰ طرح به ارزش ۲۴۰ میلیون دلار تسهیلات ارزی مسدود شده، ۸ طرح از آنها به مبلغ ۱۶۳ میلیون دلار گشایش شده و ۷ طرح به ارزش ۱۱۲ میلیون دلار، موفق به دریافت تسهیلات ارزی شده اند. سهم استان تهران از کل مبالغ گشایش اعتبار شده مربوط به تسهیلات ارزی حدود ۰.۶۸ درصد است.

جدول ۴- عملکرد تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی برای کل کشور و استان تهران تا پایان آذر ۱۳۹۶
سهم (درصد) و مبلغ (میلیون دلار)

پرداخت شده	گشایش اعتبار شده		مسدود شده			اعلام وصول شده				
	تعداد	مبلغ	تعداد	سهم	مبلغ	تعداد	سهم	مبلغ		
تهران	۷	۱۱۲	۸	۱۶۳	۱۰	۰.۷	۲۴۰	۱۱	۰.۹	۳۴۴
کل کشور	۲۴۷	۱۳۴۲۷	۲۷۲	۲۳۸۴۰	۲۹۶	۱۰۰	۳۴۴۶۹	۳۲۵	۱۰۰	۳۶۲۶۹

منبع: صندوق توسعه ملی

بیشترین مبالغ تسهیلات ارزی پرداخت شده تا پایان آذر ۱۳۹۶ به ترتیب مربوط به پنج استان بوشهر (۵.۵۶ میلیارد دلار)، خوزستان (۲ میلیارد دلار)، هرمزگان (۱.۱ میلیارد دلار)، کرمان (۸۶۶ میلیون دلار) و ایلام (۶۸۳ میلیون دلار) است.